

Općeprihvaćeni principi i korisna iskustva u međuljudskim odnosima (Meka)

Hatib: dr. Fejsal ibn Džemil Gazavi

29. ševval 1444. po Hidžri / 19. maj 2023.

Hvala Allahu, Stvoritelju stvorenja, vječno Hvaljenom Koji podstiče vjernike na međusobnu ljubav, bliskost i slogu, a upozorava ih na neprijateljstvo, kidanje veza i svađu. Svjedočim da nema boga osim Allaha, jedinog, Koji nema druga, On je Darovatelj, Stvoritelj nebesa i Zemlje, Uzvišeni, Plemeniti, i svjedočim da je naš prvak i vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik, vjerovjesnik milosti, poslanik pravog puta i spasa, neka su na njega Allahova milost, spas i blagoslov, i na njegovu porodicu i plemenite ashabe.

O vjernici, bojte se Allaha, Gospodara svjetova, bogobožnost je Njegova oporuka prvima i potonjima. "Mi smo onima kojima je data Knjiga prije vas, a i vama, već zapovjedili da se bojite Allaha." (En-Nisa, 131)

O muslimani, poznato je da ljudi, otkad su stvoreni, imaju različite naravi, težnje i sklonosti, kao i to da nisu svi isti u ponašanju, osobinama i stanjima. Među njima ima lahkkih i blagih, nježnih i samilosnih, ima i oštih, grubih, hladnih i žestokih, a ima i onih čije je stanje između toga. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi su poput ruda, kao što su rude srebra i zlata. Oni koji su bili najbolji u džahilijetu, predislamskom dobu, najbolji su i u islamu, ako se poduče vjeri."

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah stvorio je Adema od pregršti zemlje, koju je uzeo sa svih dijelova Zemlje. Zato su Ademovi potomci kao i zemlja – ima ih bijelih, crnih, crvenih i boja između njih, ima ih dobrih i loših, veselih i tužnih, i između toga."

S obzirom na to da čovjek nema izbora i da se mora miješati s drugim ljudima i komunicirati s njima, dobro je poznavati pravila komunikacije sa različitim tipovima ljudi, sa svakim onako kako njemu priliči i u skladu sa situacijom.

Postoje utvrđena pravila, općeprihvaćeni principi i korisna iskustva u komunikaciji, kontaktu i odnosu s ljudima, kojih čovjek mora biti svjestan i paziti da ih ne naruši, a prije svega, moramo imati na umu dobro poznatu činjenicu da su ljudi s kojima dolazimo u kontakt poput nas, od krvi i mesa, nisu bezgrešni, nekada postupaju ispravno, a nekada pogrešno, smetnu, zaborave, slabi su i krhki.

U ostatku hutbe, navest ću skup pravila i smjernica koje su potrebne u komunikaciji s ljudima, i kako se najbolje nositi s njihovim različitim naravima.

Prvo od tih pravila jesu riječi Uzvišenog: "Ti sa svakim – lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!" (El-A'raf, 199)

Sa'di, Allah mu se smilovao, kaže: "Ovaj ajet objedinio je principe lijepog ponašanja prema ljudima i ono što je potrebno u komunikaciji s njima. S ljudima, kako se kaže u ajetu, treba postupati lijepo (huzil-afve), tj. na način prihvatljiv i lahak njihovim dušama, ne opterećavati ih onim što njihove duše ne mogu podnijeti, naprotiv, zahvalno i ponizno prihvatiti od svakoga lijepu riječ i djelo, ili manje od toga, a oprostiti im i zažmiriti na njihove propuste i greške, ne uzdizati se iznad mlađih od sebe zbog njihove mladosti, niti iznad maloumnih zbog njihove maloumnosti, niti iznad siromašnih zbog njihovog siromaštva. Prema svakom od njih treba postupati blago, onako kako situacija nalaže i na najljepši način.

'I traži da se čine dobra djela' – tj. traži da se govore lijepe riječi i čine lijepa djela, i pravila lijepog ponašanja u potpunosti primjenjuju jednako prema svima, bliskim i dalekim. Neka ljudima od tebe dolaze samo lijepe stvari: podučavanje korisnom znanju, podsticanje na činjenje dobra, održavanje rodbinske veze, dobročinstvo prema roditeljima, mirenje zavađenih, koristan savjet, ispravno mišljenje, pomaganje u dobročinstvu i bogobožnosti, odvrćanje od ružnog, upućivanje na ostvarivanje dunjalučke ili ahiretske koristi i sl.

Pošto je nemoguće izbjeći neugodnost i uznemiravanje neznalica, Uzvišeni Allah naredio je da se neznalici suprotstavi ignorisanjem, a ne suočavanjem sa njegovim neznanjem. Pa, ko te povrijedi svojim riječima ili postupcima, nemoj mu nauditi, ko ti nešto uskrati, ti njemu nemoj uskratiti, ko prekine vezu s tobom, ti je održavaj, a ko ti nanese nepravdu, postupaj s njim pravedno.”

O vjernici, od pravila koje treba slijediti u međuljudskim odnosima jesu riječi Uzvišenog: “Reci robovima Mojim da govore samo lijepe riječi: jer bi šejtan mogao posijati neprijateljstvo među njima, šejtan je, doista, čovjekov otvoreni neprijatelj” (El-Isra, 53).

U ovom ajetu Uzvišeni nam naređuje da u svojim obraćanjima i raspravama koristimo najljepši govor i prijatne riječi. Jer, ako to ne učinimo, šejtan bi mogao posijati neprijateljstvo između nas, nagovoriti nas da s riječi pređemo na djelo, i da se, zbog toga, desi zlo, svađa i fizički obračun.

A ljudi imaju svoje nedostatke i prolaze kroz različita stanja, od zauzetosti, slabosti, zaborava, bolesti, starosti i ostalog što može utjecati na njihovo ponašanje i karakter, i zato mislite dobro o njima i čuvajte se da osuđujete njihove riječi i djela bez provjere i saznanja razloga takvog ponašanja, pogotovo jer šejtan želi izazvati neprijateljstvo i mržnju među ljudima.

Možda posije smutnju između vas i vašeg brata pa pomislite loše o njemu, kao rezultat nečega što se dogodilo između vas, ili se nije zauzeo za vas u onome što ste tražili, ili ga nije zanimalo ono što ste tražili, ili se nije odazvao na vaš poziv, ili nije pitao za vas kada ste bili bolesni, ili nije odgovorio na vaš poziv ili poruku, ili vas nije pozvao na svadbu i sl., ili ako vam je Allah dao neku blagodat, a on vam nije čestitao na tome, ili vas je sreo i nije vas poselamio, ili vas je vidio na nekom skupu i nije vam se obratio, ili vam je nešto obećao pa nije ispunio, ili vam je kazao nešto što vas je uznemirilo ili bilo šta drugo.

Iz pravednosti, ali i da biste se sačuvali odgovornosti pred Uzvišenim, nemojte svoje mišljenje o drugima graditi na iluzijama i nagađanjima, pa zamrziti svog prijatelja i

izbjegavati ga samo zbog nečega što se na prvi pogled čini kao njegov loš postupak prema vama. Radije požurite i otvoreno ga pitajte o razlogu zbog kojeg je to uradio, kako biste saznali pravi razlog i namjeru, a nakon toga odahnuli dušom.

O vjernici, među velikim pravilima u ophođenju s ljudima je ajet u kojem Uzvišeni kaže: "Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvрати, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati" (Fussilet, 34), tj. uzvрати na najbolji mogući način na maloumnost ljudi i njihovo neznanje: na grubost uzvрати blagošću, na uvredu oprostom onima koji su te uvrijedili, na prijestup strpljenjem. Ako na njihovo uznemiravanje uzvратite dobrotom, i na njihova ružna djela dobrim djelima, oni će ostaviti svoja ružna djela i okrenuti se od neprijateljstva ka ljubavi.

Poštovani vjernici, jedna od stvari koju treba uzeti u obzir u ophođenju s ljudima jeste neobraćanje pažnje na neugodnosti koje dolaze s njihove strane. Vjernik drži do svog dostojanstva, zanemaruje lapsuse, zatvara oči pred greškama i traži oprost od Gospodara stvorenja.

Uzvišeni kaže: "... neka im oprostite i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je." (En-Nur, 22)

O vjernici, jedno od pravila u međuljudskim odnosima jesu riječi Uzvišenog: "I ljudima govorite samo lijepe riječi" (El-Bekara, 83), tj. obraćajte im se lijepim riječima i budite blagi prema njima. Navikavajte svoju dušu na lijep i plemenit odnos prema ljudima i lijepe osobine, i da ne činite svome bratu ništa što ne biste voljeli da on čini vama, a ono što prezirete sebi, nemojte činiti drugima.

Ono što bi se moglo podvesti pod ovu temu jeste da nastojite da ljudima budete od koristi, da ih usrećujete, da se radujete njihovim radostima, da patite zbog njihovog bola, da saosjećate s njima, da budete uz njih u dobrim i lošim trenucima, da im činite dobro i ne prigovarate na onome što ste im dali, da se "odreknete" onoga što je u njihovim rukama, da im ne zavidite na onome što im je Bog dao od Svojih blagodati, i da ne očekujete od njih zahvalnost ili pohvalu za vaše dobro djelo, niti nagradu za vašu dobroćinstvo.

Ako neko izazove tvoju ljutnju, budi blag i obuzdaj svoj bijes, požuri da se ispričaš onima kojima si učinio nepravdu, budi spokojan u duši u pogledu prava tvoje braće, prihvati izgovor onih koji su ti se izvinili, i traži izgovor za njih čak i ako su ti nanijeli nepravdu.

I kada savjetujete, nemojte zanemariti dobro koje vaš brat ima, opominjite nježno i blago, praštajte i ne zahtijevajte da se vaša prava ispoštuju u potpunosti i činite ono što širi ljubav među ljudima kao što je nazivanje selama, blag govor, osmijeh, dozivanje najomiljenijim imenima, davanje poklona, ali isto tako morate biti skromni i ne hvalisati se onim što imate, ne prezirati svog prijatelja, ne stavljati ga u neugodnu poziciju, nastojte da tumačite njegove riječi na najpozitivniji način, čuvajte se da ne uvrijedite bilo koga nekom riječju, a da toga niste svjesni. Savjetujte se sa ljudima zdravog uma, ne namećite svoje mišljenje, pazite se onoga što bi vas moglo kompromitovati pa da tako budete uzrok lošeg mišljenja ljudi o vama. Klonite se psovki i uvredljivih riječi, nemojte se uplitati u stvari koje vam ne idu u korist, a tiču se drugih, ne pitajte o onome što vas se ne tiče, i ne istražujte tuđe sramote.

Ne likujte zbog zla koje im se desilo, ne spominjite njihove nedostatke, ne činite im nasilje, ne varajte ih, ne izdajite ih, ne otkrivajte njihove tajne, ne narušavajte njihovu čast, ne širite njihove sramote, ne ubacujte kost smutnje među njih, već budite svjetionik dobrote i pomirenja, moleći se za njih, raspitujući se za uvjete u kojima žive, ispunjavajući njihove potrebe i rješavajući njihove probleme. Ako neko od njih padne u grijeh, posavjetujte ga i podsjetite ga na Allaha, kao njihova braća i najvoljeniji, i ne ostavljajte ga u zabludi i ne prepuštajte ga nemaru.

S druge strane, ako vas neko upozori na grešku koju ste učinili, prihvatite njegov savjet sa zahvalnošću i ne budite arogantni, već se povinujte istini, i čuvajte se skeptičnog i sumnjičavog stava, tumačenja tuđih ciljeva i prosuđivanja tuđih namjera. Tretirajte ljude prema njihovim vanjštinama, a njihove nutrine prepustite njihovom Gospodaru, pred Njim će polagati račun, i neka Božije zadovoljstvo bude vaša briga i cilj u svim vašim poslovima.

I znajte da koliko god nastojali da udovoljite ljudima, nećete moći, niti je to u vašoj moći. Ugoditi ljudima je nedostižan cilj, ali prema svima se ponašajte lijepo, i učinite sve što je u vašoj moći da prema njima izvršite ono što ste dužni, uradite sve što je potrebno ili blizu toga i molite Svemogućeg Allaha da oprostí greške i nedostatke.

O vjernici, donosite salavate i selame na vašeg Vjerovjesnika, odazivajući se tako naredbi vašeg Gsopodara: "Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" (El-Ahzab, 56)

Molim Allaha da i meni i vama podari blagoslov u časnom Kur'anu, i da podari da nam koriste njegovi ajeti i mudra opomena. Rekoh ovo i od Uzvišenog Allaha tražim oprost za sebe, za vas i sve muslimane od svakog grijeha, a tražite i vi, On mnogo prašta i On je milostiv.

